

בע"ה פרשת יתרו אוהל נחמה,

ברכת הלבנה שעור ב', מדוע נבחר דווקא הארוע של חידוש הלבנה כמדמה את קבלת פני השכינה

לפני שבועיים בפרשת בא התקשרנו למצווה הראשונה, החודש הזה לכם ראש חודשים, ודברנו על ברכת הלבנה.

ראינו שהרמב"ם מחלק את כל הברכות לשלושה סוגים.

- ברכות המצוות
- ברכת הנהנין
- וברכת ההודאה

ברכת הלבנה מתוארת בין **ברכות ההודאה או ברכות הראיה**, כך כתב שם הרמב"ם, בפרק י' מהלכות ברכות,

הט"ז, **הרואה** קשת בענן מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו,

הרואה לבנה בחידושה מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קוניהם פועלי אמת ופעולתם צדק וללבנה אמר שתתחדש עטרה תפארת לעמוסי בטן שהם עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על כבוד מלכותו ועל כל מה שברא ברוך אתה יי' מחדש החדשים.

אם לא בירך עליה בליל הראשון מברך עליה עד ששה עשר יום בחדש עד שתמלא פגימתה.

הסברנו שהחכמים ראו בברכת הלבנה מעין **קבלת פני השכינה**, על פי הנאמר במסכת סנהדרין, (מב.),

ואמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: כל המברך על החדש בזמנו - כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא: החדש הזה וכתוב התם זה אלי ואנוהו.

תנא דבי רבי ישמעאל: אילמלא (לא) זכו ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים כל חדש וחדש - דיים. אמר אביי: הלכך נימרינהו מעומד.

ומתוך כך התמירו את ברכת הראיה הרגילה, אותה מברכים בהזדמנות הראשונה והאקראית, לברכה קבועה ומסודרת, המזכירה לנו את קבלת פני השכינה.

- לכן עברו מברכה מזדמנת לברכה קבועה
- לכן מחכים 3 או 7 ימים עד שאורה יהיה חזק
- לכן יוצאים לרחובה של עיר כדי לקבל פני המלך
- לכן ממתינים עד למוצאי שבת כדי שיהיה לבוש בבגדים נאים, ונינוח.

נשאלתי לאחר השעור, מדוע דווקא תופעה זו של חידוש הלבנה בכל חודש, הוגדרה על ידי חכמים כארוע השקול לקבלת פני השכינה.

יש לנו ארועים רבים בטבע, שלרבים מהם תקנו חכמים ברכות מיוחדות, ומדוע צוינה דווקא תופעה זו כקבלת פני השכינה.

ננסה היום לענות על שאלה זו.

תחילה נפנה שוב לדברי הגמרא במסכת סנהדרין, ונדייק בלימוד שהובא שם.

ואמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: כל המברך על החדש בזמנו - כאילו מקבל פני שכינה, **כתיב הכא: החדש הזה וכתוב התם זה אלי ואנוהו.**

הלימוד הוא מראיית השכינה בקריעת ים סוף בדרך של גזירה שווה. על הפסוק משירת הים ממנו למדו את הגזירה השווה לחידוש הלבנה, זה א-לי ואנוהו, דרשו חז"ל את דרשתם המפורסמת,

ראתה שפחה על ים סוף את שלא ראה יחזקאל בן בוזי במעשה מרכבה.

קריעת ים סוף מסמלת אם כן את גילוי השכינה האולטימטיבי. זהו גילוי השכינה אליו כיוון כנראה רבי יוחנן כשאמר 'כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה'.

כאשר מנסים לאפיין את התגלות הקב"ה בקריעת ים סוף מוצאים שני מרכיבים עקרוניים.

1. ביטוי לשליטתו המלאה של הקב"ה בכוחות הטבע.

2. ניצול השליטה בכוחות הטבע כדי להושיע את ישראל.

לכן נראה שחכמים מצאו בחידוש הלבנה את שני המרכיבים האלה שהיו בקריעת הים. ננסה לבחון זאת.

נתחיל בשליטת הקב"ה בכוחות הטבע.

חידוש הלבנה הוא דוגמא מצוינת לכך, כנראה משתי סיבות,

1. חידוש הלבנה נראה לעין

חידוש הלבנה נראה בעין בכל יום. התופעה איטית ומרשימה, כך שכל אדם יכול לעקוב אחריה, ולראות את התחדשותה.

אין כאן ארוע שקורה פעם ולא שב על עצמו, ומאידך אין כאן ארוע יותר מדי שגרתי, כמו זריחתה של השמש בכל בוקר.

2. חודש הוא מועד הלכתי קובע

בהלכות ברכת ההודאה קיים כלל שהחיוב לברך על אותו ארוע, מתחדש בכל שלושים יום. ברכת הראיה מחייבת התקלות בארוע **שעושה רושם**. חכמים העריכו שהרושם נמוג אט אט במשך 30 יום. לאחר מכן הרושם המתעצם ומתחדש שוב, והאדם מתחייב לברך שנית. לכן בחרו בתופעה שמצד אחד אינה שכחה, אבל מאידך גיסא אינה רחוקה מדי.

לכן הרואה את הים הגדול, יברך בראייתו הראשונה, ואח"כ יברך שוב לאחר שלא ראה במשך 30 יום לפחות.

בכך הסברנו למעשה מדוע בחרו חכמים דווקא בתופעה הזאת של חידוש הלבנה כסמל לשליטת הקב"ה באיתני הטבע.

ומה על המרכיב השני, על גאולתם של ישראל?

נראה שגם כאן מצאו חכמים דווקא את חידוש הלבנה כתופעה המסמלת את גאולתם של ישראל.

שהרי הלבנה במחזור החודשי שלה, גדלה ונעלמת שוב. בעיני חכמים זה סוד הקיום היהודי. העם היהודי יודע להתמודד עם דורות של מחסור ושל התמעטות, ויודע תמיד לקוות לימי הגאולה שיאופיינו על ידי זריחה מחודשת.

זאת ועוד, כשם שחידוש הלבנה מתמשך ונעשה אט אט, כך גם גאולתם של ישראל מתחדשת לאט לאט, או בלשון חכמים **'קמעה קמעה'**.

כך נוכל להסביר מדוע בחרו חכמים דווקא תופעה זו של ראייתה החודשית של הלבנה כארוע הראוי להתייחס אליו כסמל לקבלת פני השכינה.

לסיכום

ניסינו היום להסביר כיצד מייצגת הלבנה את שני המרכיבים של קבלת פני השכינה, המופיעים בגילוי השכינה בעת קריעת ים סוף.

שליטת ה' באיתני הטבע וניצול איתני הטבע כדי לגאול את ישראל.

שני המרכיבים מבוטאים על ידי חידוש הלבנה, ועל ידי הסתרתה החודשית. זמן מחזור הלבנה גם הוא משך את החכמים, כאן שילבו בין תהליך שינוי טבעי אותו ניתן לראות בבירור, לבין העלמותה וחידושה של הלבנה, המסמלים את תהליך חייו של עם ישראל לקראת גאולתו.

זהו תהליך של נגלה ונסתר, ואשרנו וטוב חלקנו על שזכינו לחוות הליך היסטורי שכזה כאן בארץ ישראל מאז חודש בה היישוב יהודי לפני 135 שנה בקירוב.